

Годишња претплата:
за нашу земљу Дин. 48
за Америку и остале
земље годишње Дол. 3
полугодишње 2
Огласи и припослано по тарифи.
Плативо и туживо у Никшињу.

СЛОБОДНА МИСАО

НЕДЕЉНИ ЛИСТ
ЗА КУЛТУРНУ И СОЦИЈАЛНУ
ОБНОВУ
Уређује: ОДБОР
Рукописи се шаљу:
„СЛОБОДНА МИСАО“ Никшињ
Зетска бановина — Телефон 17.

Нова Русија у старој Европи?

Осјетила се обострана потреба економска и политичка: нити је могуће даље Европи без Русије, нити Русији без Европе. Зато је Друштво народа ових дана то питање формално и одлучило и Русија је постала његов члан. Русија се поново враћа животу Европе. Питање је само како ће се сада кретати односи нове Русије у старој Европи? Јесу ли могуће сарадње и у којој мјери? Ако је горње становиште остављено под силом околности за објектне, које владају међународном животу, онда је тај однос лако успоставити; а још лакше одржати. Буду ли постојале друге и посебне тенденције, онда ће учешће Русије у Европи остати без очекиваних резултата.

Улазак Русије у Друштво народа, а тиме и њен повратак европским пословима нарочито је била заинтересована Француска; сви њени пријатељи помогли су је у томе послу, па чак и наша држава. У овом питању водио се скоро годину дана читави политички рат и Француска је остала побједитељна; њен је престиж данас у међународном животу појачан; француска је политички опет добила своју ранију водећу линију.

У обнови и изазваном новом рату Француска је могла најреалијне да сагледа катастрофу и своју и цијелог свијета; њена паролу мира наишла је на највећу потпору у Русији, којој је такођер мир, услов њеног развоја и одржања. На том терену сред су се два свијета: нова Русија и стара Европа, представљена француском републиком. Њихово приближење, њихова сарадња постала је реалност тек овим чином кад је Русија ушла у Друштво народа. Природно је да се одмах немогу очекивати ни нове формације; ни нове физиономије, али ће свакако доћи до нових међународних и оријентација и преграу паџија. Политика мира данас је нешто стабилнија, него јуче, али је ипак до остварења једне нове преграу паџије још све само покушај.

Политички сарадник једног покрајинског дневника у свом листу овако пропраћа повраћај Русије Европи:

Оно што се сада одиграва пред нашим очима већ нас потсећа на прошлост. Савез Француске и Русије личи старом савезу, који је деценијама штитио Европу од огња и најзад је спасао у отуђеном часу. Историја се обнавља к то тако мора бити, докле не престане исконска борба копна и мора, континенталних и маритимних држава. Унутрашњи потрес Русије локализован је новом политиком коју спроводи у свијету данашњи властодержци Русије, у интересу чувана земље, државе, Русије. И одатле почиње нова ера не само за Русију него и за остали свијет. Не треба мислити да је Русија из великог идеализма према Европи пришла Друштву народа као год што је погрешно мислити да су левичарске идеје натјерале Француску да је позове на сарадњу у овом отуђеном часу. Оласност од заједничких непријатеља, који се јављају континенталној Европи спојила је ове двије велике силе, чија ће алијанса свакако имати огромног дејства на све.

Америка је изоловањем из европских послова довела и своје

прилике, а можда и наше европске до много већих потреса, него што се могло проћи. Русија није пошла тим одрицањем. Прешло се преко многих гралица, принципа и апстрактних идеализања и пошло се за животом, који је јачи од свију теорија. И вријеме је учинило своје; данас се више не живи фантазијом као што се могло прије деценије или више, полазимо за хладним и мирним расуђивањем тегабама решавања многобројних човјекових проблема, који никако не могу бити проста механизација.

У свом првом говору одржаном у Друштву народа 18 септембра министар Совјетске Русије Литвинов каже:

— Ми смо, по форми нова држава и схватамо необавештеност о нама. Непријатељство према Совјетима је настављено од стране неких. Било је и таквих који су сањали о заједничкој акцији против нас.

Данас се више не налазе присталице таквих теорија међу државницима широких концепција, изузев неколико њих, и верује да тих неколико непријатељских држава неће моћи преко Друштва народа да унемирављају Совјете.

За Друштво народа Литвинов је рекао:

Совјетска Унија је већ у ствари једно Друштво народа и да према томе она не може бити противна међународној сарадњи са другим државама.

Што се тиче једнакости права, у Русији нема мањина, каже он, све су на родности једнаке. У Совјетској Русији има листова и публикација на педесет различитих језика, али су сви народи уједињени политичком концепцијом. Због тога Совјети не искључују удруживање и са другим народима који имају различите унутрашње системе.

Признаје принцип немешања у унутрашње ствари других држава, с којима су Совјети већ у односима, па исто тако према државама чланицама Друштва народа.

Уласком у Друштво народа Совјети се не одричу никаквих својих сопствених својстава, али су сиремни на сарадњу са другима. Помиње сарадњу Совјета на економским конференцијама, њихове предлоге за излазак из данашњег економског хаоса. Исто тако потсећа и на предлог Совјета и за политичку сарадњу. Цитира раније писмо Совјета Друштву народа за опште разоружање и пакт о дефиницији нападача.

Г. Литвинов примећује да је Совјетска влада запознала да су се извесни агресивни елементи осећали негодно због тога тугорства Друштва народа и да су се због тога повукли из левичарске институције. Данас за нас свет рат треба да буде опасност сутрашњице и зато треба да радимо на миру, каже он. Сада треба да приступимо предупрењу рата свима најфикаснијим средствима.

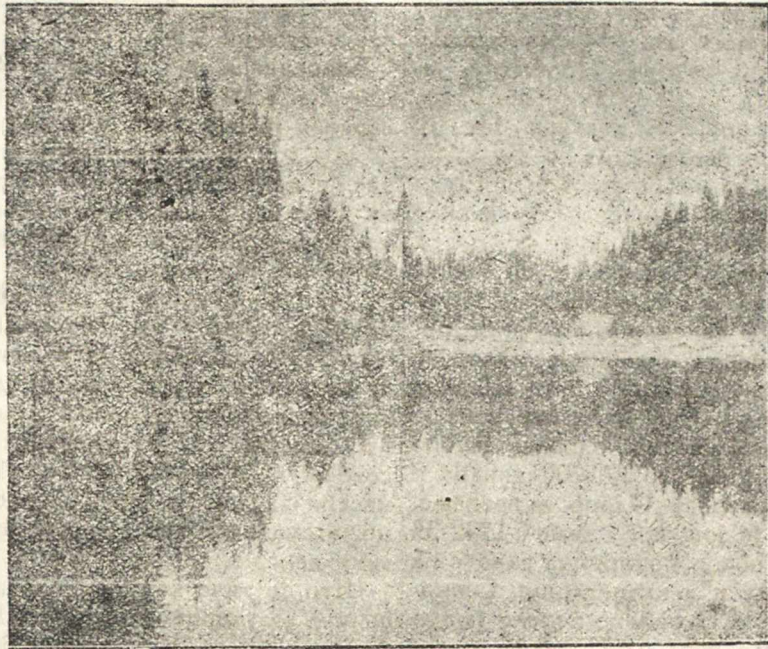
Пада у очи да је баш ових дана кад се у Друштву народу манифестује политика мира, да Италија објављује своје кове реформе потпуног милитаризовања цијеле нације; цијелокупна омладина италијанска мора пријети војничку обуку. Био то блеф или не, али је врло карактеристичан.

У стару Европу ушла је нова Русија са напорима да се одржи политика мира у међународном животу; јер будућност народа је у миру, а не у рату и та политика има да побједи. За ову политику мора радити и стара Европа као и нова Русија; још непознати противници ове политике мораће јој приступити: хтјели не хтјели.

М. Р.

Дурмиторске свечаности

Освећење државног пута Шавник—Дурмитор—Тара и бановинског пута Врање—Језеро—Жабљак



ЦРНО ЈЕЗЕРО ПОД ДУРМИТОРОМ

Данас ће се извршити под Дурмитором једна скромна свечаност у присуству Министра грађевина г. Сркуља, бана г. Сочице као и осталих представника државне управе и народа; освешће се државни пут од Шавника до ријеке Таре у дужини 37 километара и бановински пут: Врање—Језеро—Жабљак у дужини 10 километара.

Свечаност обрета се обавља по уобичајеним прописима, ала овога пута ова свечаност има и да манифестује једнодушну захвалу свим сарадницима на остварењу овог замашног и славног пута који је завршен на великом задовољство свију.

Најважније нешто што има наша Бановина то је без сумње Дурмитор са својом околином; богаства дурмиторског масива представљају још непроцјенјене вредности природе.

Упоредићемо само један детаљ највећа висина на којој се налазе језера у свијету то је 3815 метара Тшиликака; језеро Ван на 1700 метара; два дурмиторска језера такођер на овој висини; дочим Црно Језеро на 1467 метара и скоро заврјеме цијелога љета угодно за купање; сва остала језера са већом висином на свијету налазе се на висини око 1000 метара, али објектима негодна за купање. Наша чувена Плитвичка језера и Блед налазе се на висини испод 600 метара. Али није само преимућство Дурмитора над осталим планинама у нашој земљи са његовим Језерима, хиљаде других детаља чине његову владу над осталима.

Доласком Н. В. Краља Александра на Дурмитор 1932 године представља за дурмиторске крајеве признане његове лепоте, и неопходности изградње колског пута. И као да је то нарочито удешавано, Дурмитор је очекивао да баш шеф државе буде створац прве његове савремене везе. Она је данас остварена. И баш зато што је у нашој земљи ова изградња пута дошла скоро као поћоне, јер је била најтежа, љућа и груба, она носи у себи једно највеће богатство и значај. Кад се народног месеца доврши и остатак недовршене везе са Плевљима, онда се добија најкраћа веза Београда са морем испод Дурмитора.

Они који у својој претстави имају пут Београд—Ужице, Рудо—Плевље, Дурмитор—Море, морају признати да та претставка један кланац дужине од 550 километара, који богатством својих удова, зареза и клисура претставља нешто најљепше што човјече око може видјети.

Београд има своја залеђа у Руднику, Злаштибору и Јавору; али Београд нема ваздуха без Дурмитора и Мора.

Дурмиторци су свјесни једног великог дуга своје Краљу; исто тако министру грађевина г. Сркуљу, који није жалио најора и шруда да све учини, како би ово велико грађевинско дјело било на вријеме завршено; бану г. Сочици, као и премијеру дану г. Спанишићу који су завршењу овог посла поклонили највећу љажњу. Народ дурмиторских крајева остаје захвалан свим инжењерима и предузимачима који су на овом дјелу сарађивали. Нема сумње да треба издвојити најоре извршног одбора: начел. г. С. Кнежевића, инж. г.г. Ј. Шавчика, М. Белића, Бл. Вучинића, који су у изградњи дурмиторског пута показали особитију савјесност, напор и највећи мисао организације.

Као инжењери и стиручњаци дали једно савремено дјело шехничко, које ће у историји путова наше земље остати као њихов видан споменик, мајсторски извајан. Тек кад поодмакне вријеме и ово доба уђе у прошлост, тек тада ће моћи објективније рећи и мјерити цио значај овог посла.

И као што је Дурмитор вјечан, тако и овај значајни посао везао се данас са вјечношћу да придоједи генерацијама најоре једних и радоси других да су и ови крајеви са овим путем дошли у везу са осталим крајевима наше земље, а преко њих и осталим културним свијетом.

СТ. ДИМИТРИЈЕВИЋ

Свободни туристички значај дурмиторског пута

За нешто више од године дана савладан је кроз дурмиторски масив и његове огранке је дан од значајних саобраћајних веза; у исто вријеме највећи посао министарства грађевина у последњим годинама. Радио се пут Шавник—Плевље у дужини од 112 километара, од кога се само новог пута имало израдити око 90 километара. Рад је отпочео маја месеца 1933 год.; пут је имао да прво веже дурмиторски масив са својим подножјем; полазећи из Шавника, са висине 750 метара па да се са завојницама пређе висину од скоро 1600 метара и уђе у дурмиторску висораван. Тај део новог пута у дужини око 40 километара завршен је прошлог љета. Тако су прошле године први пут аутомобили почели да крстаре испод Дурмитора. Створена је колска веза и Дурмитор са морем преко Шавника и Никшића за Рисан и Дубровник. Други део пута од 50 километара који је имао да веже Дурмитор са Санџаком и Србијом преко урвина реке Таре захтевао је напорну студију, материјалне издатке и највеће жртве човекове.

Рано с прољећа ове године и овом послу је приступљено. Увојена је траса коју су израдили инжењери г.г. Шевчик и Белић да се колски пут опустри стрменом обалом реке Таре у дужини од 11 километара у пределу села Пренђана; и да истом дужином за завојницама изађе на другу обалу Таре код места званог Ђурђевића Ждрело и уђе на Санџачку висораван. Поред свих тешкоћа и неповољног терена успон је свуда испод шест од сто; нормална ширина 5—6 метара; већи објекти са сталним доњим делом, а горњим од дрвета како би доцније заменио. Сви мостови преко пет метара рађени су као стални.

Под тешким ударима минера, сасиљен је станац камен на дурмиторској страни Таре. И већ се почетком овог месеца сисало води Тари која је пре неколико месеци изгледала нео својива. Повучена траса низ стрмене обале преставља уметнички ремек дело. На растојању скоро 22 километра скоро вертикално усечених падина корита реке Таре спуштањем и подизањем урезано је свега једанаест завојница. Досадашњи коњанички пут имао је педесет завојница с једне и педесет завојница с друге стране. И чим се нађете на првој стопи земље саме горње вивце корита реке Таре, уколико не омега шума, видите све завојнице и једне и друге стране које својим благим назвојима жутим кривинама ублажују сву суровост природе пружајући нам утисак, уживање са страхотом и љепотом.

На растојању од 18 километара ловћенским странама направљено је двадесет пет завојница. Ловћенско спуштање иде са висине 940 метара да би се спу-

стило на море; код спуштања на реку Тару полази се са 1500 да би се спустило на висину 600 метара и очет повели на 1500 метара и пређе на таласати брзјуждима испреграђеним терен некадашњег Пљеваљског вилајета. Новембра мјесеца ове године, вјероватно ће бити завршен и овај дио неизграђеног пута од корита Таре до Црног Борја. Тога мјесеца ће и први ауто воћи испод Дурмитора за Пљевља. Тако је у времену једне и по године дана било у изградњи око 90 километара новог пута. Кад се узме да се у овим крајевима годишње ради свега шест до седам месеци онда значи завршује се овај огроман посао за непуну годину радних дана.

Не само што је овај пут рекордом у брзини посла однео првенство; он је рађен са тако скромном цифром да то претставља јединствен случај. За овај пут пре неколико година чињени су прелиминарни израсуди у износу око 70 милиона динара; он се међутим завршава са издатцима око 19 милиона динара. Поред прилика које су утицале на висину издатака, мора се одати посебно признање и извршеном одбору који је овај посао спроводио. На једном много повољнијем терену пут Беране—Бело Поље од 30 километара коштао је 23 милиона динара.

Београд на Јадранско море ишао је преко Сарајева или Косовске Митровице. Са довршењем пута Дурмитор—Пљевље он има прву најкраћу везу од 550 километара. Свака друга је за коју стотину километара дужа.

У бројевима та најкраћа линија представљена овако изгледа: Београд—Ужице 180 километара; Ужице—Увац—Миоче—Пљевље 148 километара; Пљевље—Дурмитор—Никшић—Рисан (Бока) 212 километара.

Пут Београд—Јадранско море средином наше државе преко дурмиторске висоравни, ван свага општег значаја, представља једну природним љепотама најбогатију линију у нашој држави па и целом Балкану; богатства вегетације, богатства равнеликих пејзажа; планинских узвишења и река. То је по први пут створено јединство љепота природних западне Србије, источне Босне, Санџака, Црне Горе и Боке. Али не само што му је природа пружила преимућство, пут ће имати и технички правих ремек дела. Мост на реци Тари представља ће мајсторско дело савршене технике. Биће израђен на висини од 150 метара у распону око 130 метара; биће израђен од армираног бетона или гвожђа. Прилаз мосту са леве стране представљен је вијадуктом у дужини од 200 метара, очет у армираном бетону или гвожђу. Сличан објекат не постоји ни код нас у суседним земљама. До његовог подизања извршни одбор је предвидео провизорни мост од дрвета.

Довршење овога пута представља не само значај обичног покрајинског саобраћаја, већ економски, културни туристички и здравствени. Једном речи велики значај за наш државни и народни живот. То је прва и најкраћа директна веза центра државе са морем; најдиректнија је веза Србије са Црном Гором; најкраћа веза Београда са морем.

Ривнера сапун постиже највећу економију својом дуготрајношћу. Сапун **Ривнера** производи се из првокласних сировина, те је својим својим квалитетом изнад свих осталих производа домаћих и страних. Домаћинце, тражите само: **Ривнеру**.

Технички радови на дурмиторском путу

Данас се свечано отвара државни пут Шавник—Презиш—Млетичак—Слатина—Буквица—Девич камен—Вражје језеро—Жугића Баре—Рамово Ждрело—Негобуђе—Алуга—Грлић—Расово—до реке Таре код Будече вице и бановински пут: Вражје Језеро—Пашина вода—Јаворје—Виравак—Мотички гај—Јунча до—Жабљак.

Овим чином завршава се једна етапа у грађењу путова у Шавничком срезу, раније једним од најсиромашнијих срезова у погледу путева на територији Зетске бановине. Приликом овог срећног догађаја за цео народ у Дробњаку и Језерима осврћуемо се мало на резултат досадањег рада на изградњавању колских путова у Дробњаку, Језерима и даље иза реке Таре. Историјски долазак Њ. В. Краља Александра у дурмиторске крајеве имао је за последицу да су Министар грађевина господин Др Сркулј заједно са почившим Баном Др Станишићем обишли крајеве око Дурмитора и са својим стручним референтима створили план за градњу државног пута Шавник—Пљевље и његових огранака.

Одмах затим одређен је био кредит од 16.000.000 динара и образован Одбор за грађење, који је још пре зиме 1932/33 год. почео припреме радове на терену и у канцеларији. С пролећа 1933 године почело је просецање пута од Презиша за Доњу Буковицу и уређивање раније недовршеног дела пута од Шавника ка Презишу. Интересовање за посао било је велико, јер је дошло по највећој мењави у марту у Шавник 27 предузимача да буду учесници у пројектованом грађењу „Краљевског пута“. Посао је после напредовао доста брзо и после извесног времена видело се да се сва одобреним кредитом може изградити готово дупла дужина предвиђеног пута. Такође се дошло до сазнања да се мора имати на уму првенствено директна веза Шавника са Пљевљем и тиме и са осталим деловима државе без обзира на локалне жеље које могу бити потпуно задовољене са изградом добрих огранака главног државног пута. На основу комисијских прегледа предложених траса решено је да се додељеним новцем може наставити грађење и преко Вражјег језера—Грлића до реке Таре као и да се од Пљеваља односно од Црног борја настави грађење у сусрет преко Влаховића—Косанице—и Ђурђевића Таре до реке Таре, где би се имали везати ови делови једним великим мостом. Радови су потом извођени прошле и ове године убрзаним темпом.

Данашње стање свих ових радова на државном путу Шавник—Пљевље може се сумирати на

следеће: пут Шавник преко Језера до реке Таре код Будече вице у дужини од 53,5 км: готов је и сем крајњих његових делова улазан и способан за свеколики саобраћај. Од Црног борја до Ђурђевића Ждрела пут у дужини 15,5 км. довршава се и моше бити готов почетком октобра ове године. Силазак од Ђурђевића Ждрела до реке Таре у дужини 8,5 км издат је у рад и ископ је већ у пола готов те очекивати је да ће и он бити израђен у месецу новембру ове године. Остало би још ваљало од Црног борја до реке Таре и израда привременог моста на реци Тари, за који је направљен засебан приступни пут у дужини 2,5 км.

Бановински пут Вражје језеро—Жабљак у дужини 10 км. израђен је народном снагом уз помоћ државе и бановине као раније добивеног жита за исхрану. Пут је улазан, те се на њему може вршити сваки колски саобраћај теретни и особни.

Државни пут био је подељен на 17 деоница и засебно ваљало. Сви ови послови уступљени су постепено деветорици предузимача, који на тај начин израђују 78 км пута у грађевинској сезони, која износи највише 14 месеци за две године, што се може сматрати као успех у брзини израде.

Што се тиче коштања израде понова је утврђено искуство, да се може много јефтиније и брже радити када предузимачи и радништво не чекају месецима на исплату својих зарада, када се надметања одмах одобравају и када се сва питања техничке, новчане, административне и друге природе решавају аутономно и брзо на лицу места. Непосредан и непосредан надзор од техничког особља над извршавањем уступљених радова појачао је квалитет и њихову сигурност и омогућио промену рационалних и економских метода рада. Требало је за цео државни пут Шавник—Црно борје и бановински пут Вражје језеро Жабљак у кратком року извести велике количине радова. Мало се изградити око 400 пропуста и 14 мостова одкопати око 190.000 м³ земље и 140.000 м³ стене, извести око 9.500 м³ разних калдрма, 17.500 м³ зидова у суву и око 6.000 м³ зидова у цементном малтеру и око 1.000 м³ набијеног бетона. Дрвене грађе предвиђено је било за намештање око 700 м³, ивичњака 24.000 м³ а подлоге око 240.000 м³. Требало је даље истуцати ручно око 43.000 м³ туцаника, изградити и наместити око 13.000 комада колобрана. Сем тога предвиђено је било још других ситних радова које овде не наводимо.

Заинтересовани за послове на овој градњи — предумачи су звати преко огласа 14 пута да

поднесу своје понуде за поједи не деонице и друге радове. Снабдевање предузимача и радника вршено је преко железничких станица Требиња и Рудог и то са цемента, алатом, експлозивом, храном и осталим потребима.

Грађевински материјал као камен, шљунак, песак, дрвена грађа и дрво за гориво, узимат је на лицу места. Такође радна снага и превозна средства била су већином из најближе околине, те је изградња ових путова знатно утицала да се ублажи криза и оскудица у местима куда пролазе ови путеви.

Елементи за грађење ових путова као што су: кривине, успони, ширина пута, ширина и дебљина коловоза, начин зидања објеката употребљени су овде такси, да могу задовољити потребу саобраћаја у овим крајевима и да не повећавају коштање пута, већ напротив да омогуће јефтину и брзу израду истог. На тај начин 78 км пута Шавник—Црно борје заједно са ваљалом коштаће око 19.000.000 динара или око 250.000 динара 1 км.

Досада су била на раду свега два несрећна случаја која су се завршила смрћу радника. Број обољелих радника није био велики и ако су станбене прилике за радништво у овим крајевима врло неповољне.

Употребљене методе и стечена искуства на овим градњама могла би корисно да послуже при решавању саобраћајних неприлика у Зетској бановини, те при грађењу још недостајућих њених колских веза.

Црногорци оживоту

Краљ Никола и Иван Заиновић

Барјактар Иван Заиновић из Спица дође једног дана код краља Николе у двор на Тополици. Краљ нареди да их услужу кафом. Пошто Иванова жена, ипак кифу примијети да јој оста у вилућу много тоза са шећером, па ће одмах остатак претом оливати. Ова би тешко Ивану да сав поддрвоје до упију.

Кад прође неко вријеме краљ ће упитати:

- Одакле ти је Иво, жена?
- Од вашијех, господару — одговори Иво, толико толико утјешен.

Димитрије Полимци и Влажко Лелевић

Приликом градње куће Димитрије Полимци тражио је како би нашао што јефтинији дрвје за кућу. Сретне једног дана Влажко Лелевића из Ђаковице и одмах ступе у разговор о дрвју. Лелевић му напомене да би било право да похвали његов дрвјеп, као писмен човек, а зна квалитет дрвја.

Полимци сједне сјутрадан и напише:

- „Добар је дрвеп, види се није слеп, Има јак реп
- А, да буде пјесма јака,
- Сто комада поклапака.“

На ове стихове следовао је одговор:

- „Добра је пјесма за дрвеп,
- и ако има реп;
- За пјесника шаљемо перс од драча
- Мјесто дрвца поклапака.“ М.

У Зетској бановини

Освећење моста на Мојковцу

На дан 21 септембра извршено је свечано освећење моста код Мојковца на Тари. Свечаности су присуствовали министар грађевина г. Сркулј; бан г. Социца, народни посланици г.г. М. Радоњић и С. Радовић начел. банске управе г. Секула Кнежевић.

Свечаност је отпочела освешањем моста, затим је начелник г. Кнежевић поднио извјештај г. Бану; бан г. Социца својим говором предао мост саобраћају; министар г. Сркулј у свом говору истакао је значај саобраћајних веза, а посебно за ове крајеве. Присуствовало је мноштво народа из околних крајева. Рђаво вријеме оштетило је да ова светковина не буде једна најљепша манифестација народног расположења и захвалности.

Мост је један од најљепших објеката ове врсте у бановини, пројек је радио инжењер Министарства грађевина г. Лебедињски, надзор је водио над грађевине начел г. Сек. Кнежевић, мост је радило грађев. предузеће инж. Фрање Тавчара и коштао је 1.300.000 динара.

За изградњу пута Нови Пазар—Беране

Дужина овога пута износи око 114 километара; пролази преко Тутина и Рожаја! аут веже долину Лима и Ибра.

Радови на овим путу отпочели су 1930 године. На територији секције у Рашкој много се више урадио него у реону секције у Беранема. И кад би се мало агилније радило овај би пут могао убрзо бити готов.

Овај пут је главни саобраћајна артерија читавог краја. Досада се путовало за Црну Гору и Јадранско море путем преко Метохије—Руговском клисуром.

Изградњом овог пута имао би се подићи читав један крај. Чувена је повртарска производња око Новог Пазара, пшенице, винограда и остало воће као крушке и ораси. Унапредила би се тек сада у зачепу индустрија дрвца. Производи дрвета из густог комплекса четинара добили би своју цену. Нестало би патње код његовог извоза. Сточни производи дали би такођер своје. Али поред развоја ових богатстава, ређала би се и друга. И то је једини начин да се сељак у овим крајевима привредно помогне.

M.M.M.

«Нова Европа» за Дурмитор

Наш познати часопис «Нова Европа», који излази у Загребу приредиће један од наредних бројева искључиво посвећен Дурмитору.

Откривање споменика Стјепану М. Љубиши у Будви

У Будви је 16-18-г. г. у присуству изасланика Њ. В. Краља пуковника г. Лазаревића, Бана Зетске бановине г. М. Социце, Митрополита г. Др. Гаврила, многобројних угледних личности, претставника разних општина, друштава и установа и непрегледне масе народа из Боке, Цетиња и Јужне Зетског Приморја, откривен споменик великом књижевнику — «Његошу» у прозв. — и славном политичару Стјепану Митрову Љубиши.

Одбор за откривање споменика на челу са г. Филипом Лазаревићем народним послаником и почасним претседништвом Бана г. Социце, већ је неколико дана раније напорно радно да свечаност што боље успије, и у том раду забиља је и успио.

Јутро ведро, свјеже, затекло је Будву дивно лекићену, а сунчани први зраци су пали најпрвије на катарке чамаца, бродова и нараброда који су вазали народ из свог Зетског Приморја нарочито за ову свечаност. Међу првима су дошли Паштровићи са звјенцом «Свом Љубиши», јер је породица Стјепана Митрова из њиховог племена. Група за групом, соколаске чете, преставништва општина и друштава и долазак народа из блеже и даље околне дали су Будви изглед живе ривјере или још и више. Око девет часова отишао је Митрополит г. Др. Гаврило, бан г. Социца и изасланик Њ. В. Краља командат Цетињског веног округа г. Лазаревић са пратњацима. Одмах је почела литургија на којој је чиниојствовало неколико свештеника са ђаконом, а у току исте је Његово Високопреосвештенство митрополит г. Гаврило одржао бесједу у вези са Љубишом и његовим особинама. По свршетку литургије г. Митрополит је уз асистенцију свештеника и ђакова одржао парастос и помен на гробу, који је у порти градске државе, на којој се формирала литија до споменика који се налази у парку. Пошто је Архиепископ осветио споменик, претседнички одбор се захвалио Њ. В. Краљу на високој пажњи као и г.г. Митрополиту и Бану и осталим на бројној пос.

(Крај на 5 страни)



ГЛЕЧЕРСКО ЈЕЗЕРО ПОД ДУРМИТОРОМ

МЕМОАРИ Т. ВУКОТИЋА:

Како смо владали у Црној Гори?

Повратак из емиграције. — Рад првих министара и њихов однос према књазу Николи. — Како Јоле Пилетић напушта Ц. Гору

У данашњем броју „Слоб. мисле“ објављујемо неколико редова познатих успомена Томаша Вукотића, једног од првих политичких емиграната из Ц. Горе под владом краља Николе. У Србији је највише провео као добровољац; бирао је чак за народног посланика и представљао своједобно једну улажену личност у Србији. Вукотић је емигрирао први пут 1861 године; повратио се у Ц. Гору 1879 године и остао на једном високом и повјерљивом положају на Цетињу све до 1894 године када је поново напустио Ц. Гору.

Мемоари Томаша Вукотића бљеже политички живот од 1879 године до 1894; то пада баш у време кад су у Ц. Гору завршене реформе и образована прва влада. Истара мемоари су доста оскудни у многим важним детаљима; она највише приказују лични однос министара и других службеника према господару, патријархална схватања, као и живот одашње средине Цетињске.

И ако се из овога доба могу наћи важнији историјски документи, и пак успомене Томаша Вукотића представљају један интересантан материјал, саопштен непотпуно, али вјерљиво и доста објективно.

(Мемоари су доживјели јавност 1896 године у Биња Луца али су у Ц. Гору тада остали неприступачни)

1

Кад сам, 26 априла 1879 г. дошао из Србије у Црну Гору отпочинуо сам у познато Вулетичевој Локанди на Цетињу. Сјутра дан рано из јутра, посјетио сам мога рођенога брата војводу Петра Вукотића таста књажевог, који ми се обрадовао и братски ме примио изговоривши ове ријечи:

Томашу, сад ми се чини, да ми се повратило све, што сам од куће наше изгубио а што ми је најмилије било!

Послије сам се повратио опет у Локанду и послвије 1 сата дошао је код мене мој рођак Марко Вукотић, син војводе Петра, који је онда био ађутант Господарев, а сада је члан Великог суда. Пошто смо се изгрлили и упитали један другога за здравље своје и својих, Марко ми рече:

— Зове те Господар. Ја разумије се радостан скочих, нарочито, гђе се позивам прије но сам се јавио, пођох с Марком одмах. Кад уђох у Палацу, одмах без икаквог чекања, уђох у велику одакљују гђе бијаше Господар и в. Петар. Бијаше огњан наложен у сјајлију, јер бијаше време доста хладно и Господар сјеђаше с лијево стране огња а в. Петар с десне. Пошто се смјерно поклоних Господару приступих му к руци, па се измакох назад два три корака. Он одмах рече да сједнем и ја пошто по други пут заповиједи сједох. Иза овога прва му рјеч бијаше: То машу, колико ти времена бих у Србију — нашто му одговорих:

— Био сам 17 година и 8 мјесеци т. ј. од 1861 г. до 1879 г. Пошље овог настави Господар: — Ти си отишао незадовољан из Црне Горе и плакао си код си сишао низ Крстац, али ипак о теби сам вагда лијепо слушао, и никад нијесам чуо да си рђиву рјеч рекао, било противу мога дома било противу Црне Горе. Рјетко је вади Црногорца, који је незадовољан отишао, па се одржао као ти. — Ја му на то поклонивши се дубоко рекох: — Тако је било Господару, и ја се наописано радујем, кад су такви гласи о мени допрли до уши вишег Височенства. — После овога запата ме, где сам био прошлх ратова у Србији, нашто му одговорих, да сам за вријеме првог рата био као добровољац на Јавору јер ме влада Српска била оставила на редовну дужност као чиновника кад је распоред чињен, гђе ће који чиновник за вријеме рата

бити. Понудио сам се влади Српској да адем у рат као добровољац с пушком у руци, као прост војник, и влада је са захвалношћу ксунвила моју жељу. Био сам најпре у добровољачком кору, а пошто је овај распуштен ја сам остао при главном ставу, код главнокомандујућег г. Илије Чолакантића, као начелника главног става. У другом рату нијесам учествовао зато, што сам био изабран за посланика среза Рамског, округа пожаревачког, на великој народној скупштини која је потписала мир са Турском, због чега сам и оставку на државну службу дао. Том приликом са осталом јаким и поштеном оповидијом, јако сам се замјерио влади, која ме одмах по распусту скупштине ставила под суд, и оптужила за више равни дјела зато ви учествовао нијесам у другом српско-турском рату. Даље ме запита господар, да му кажем који је највиши узрок по моме схватању, те се Шумадинци рђиво показаше у првом рату, нашто му одговорих: — По ономе што ја знам, Господару, војска српска показала је чудо куражи, особито артиљерија, што би сам признао, да сте је у неким приликама видјели. Ја сам у неколико и црногорске бојеве гледао али вјерујте Господару, неки бојеви на Јавору не уступају црногорским бојевима, а слушао сам од поштених људи са стране, да је тако било и на другим мјестима као Књажевцу, Шуматовцу и т. д. Ако се погегђе и показала српска војска слаба, узрок је на првом мјесту што су војничке старешине по већој части язмицале се же је требало да пријер куражи покажу, а војска је српска први пут огревала у крвавом огњу, и треће на Србију је била велика сила турска. Ово Господару, што за старешине војничке рекох потврдиће и ов. Знаш да сте чули за јунаштво Хрватовића и пок. мајора Михаила Илића на Јавору, и каква је њихова војска била. Пошто српских овај мој говор, кога Господар са пажњом еслуша, рече ми: Тако ми је још један човек искрено и поштено кавао своју мисао о српском ратовању као ти. — Даље ме питајућ рече: — Чуо сам да си у последње вријеме доста патио у Србији и да си доста брао дошао на Цетиње, пошто је скоро наређено, да се пише за тебе. Ја сам те примио у службу код мога министра фјација, војводе Ђура Церсваћа да будеш као помоћник његов и први секретар, јер сам чуо, да си у тој служби и тамо био. — Ја пошто заблагодарих на пријем службе, оставши на поге и пољубивши му руку рекох, да ја икаквог писма пријам нијесам, нити сам времена имао да га чекам, пошто сам у Биограду сјутурно извијештен био, да сам Апелационим судом осуђен на 20 год. заточња, па сам морао побјећи овамо.

Сјутра дан отишао је Књаз у Подгорицу са својом фамилијом и многобројном пратњом и то први пут, а ја сам отишао на своју дужност код г. Церсваћа који ме уљудно и љубезно примио. Он је тада био и заступник министра просвјете. После толике патње за 2½ године дана, кошаши у своју ст. цбвицу, опчаран сам био ласкавим пријемом, а видећи да се Цетиње за толико година мога одсуства у свему кмијенило, обрадовао сам се у души својој и рекао: — Благо мени — и ако сам био још под тешким утасцима за изгубљеним толиким пријатељи

ма у Србији, у којој сам најљепше дане мога живота провео. Послије неколико дана дође на Цетиње из Русије младе Швајцарске Митар Бакић садањи црногорски одправник посла ва у Цариграду као свршени ђак духовне академије са којим се брзо упознах пошто смо заједно били на стану и косту у Вулетичевој Локанди. Ја сам овог младог Црногорца због његовог рјетког карактера и рјетке слободоумности, до неког времена тако заводио као што може искрен пријатељ воleti свога пријатеља. До душе и он је према мени био, док се политичке околности не почеше мијењати код нас, које ће се даље виђети, као и ја према њему.

Бијаху скоро чини ми се исте 79 године учињене напредне реформе у државној узрави по модерном европском начину, јер бијаху установљена министарства и Велики суд који је замјенио стари Сенат. И ово мене и све оне који љубе Црну Гору и праву и истинску слободу њену радоваше, што се тврдо надах, да ће Црна Гора под владом књаза Николе заковитим установима, које одговарају духу његов народа, правом и истинском слободом задивити свијет, као што га је задивила безпримјерном борбом за своју народност, вјеру и слободу! Наскоро иза доласка ових те сам напоменуо, дође на Цетиње чувени српски књижевник Милаш Ђ. Милићевић, који једног дана као мој познаник и пријатељ дође код мене у канцеларију, а ту се бијаше десио и мој министар г. Церсваћ. Између осталог разговора рече г. Милићевић Церсваћу за мене: — ...но ми је жао нашег Томе што смо у чему изгубили једног ваљаног борца, и искреног друга, али се радујем, што видимо да сте га овдје лијепо и братски примили, на чему Вам у име моје и мојих и његових другова и пријатеља благодарим, — пруживши руку Церсваћу и рукава се с њим. Г. Церсваћ на ово одговори г. Милићевићу не како сухопарно овим ријечима: — Ако је вама жао гђе сте га изгубили, нама није во мило! — Тога је пута г. Милићевић био код књаза на обједу и декориран је. У колико се опомињем тога је пута г. Милићевић проутовао Далмацију и још неке српске крајеве, јер је прикуцао грађу за своје приче — Село Злоселица и учатељ Миливоје — Твјех дана пронесе се глас по Цетињу, да је један од рјетких главара Црногорских по јунаштву и челичном карактеру, сердар Јоле Пилетић глава јуначког племена Пипери, узео пашапорт и оће са свом фамилијом у Србију. Колико памтим виђаше се ва Цетињу једна општа жалост у народу за овиме соколом, тако га народ зваше, па и на самим неким великанима, али нико не смије ни писнут, јер тако је обичајем, који је разумије се из страха потекло, утврђено, да нико овога који од господара иде и оставља Црну Гору и ва њега је иједак господар особито ако је чувен, несмије жалити или о њему причати, па макар имао хиљаду разлога. По гдјеко слободни у четири ока рекне: — Послао господар перјаника, те је заиска Јолу некаку сабљу, коју му је Господар даровао био па му је сердар Јоле одмах дао и рекао му: — На та овогвожђе те понеси Господару, а Јоле је сабља, то му кажи! — Они који су ово причали уздихали су. Мене је ово заболело поз-

Књижевни живот

НАША ПРИЧА

Забави кочијаша А. КУПРИН.

Не памти ко. Филип илим Алфред, суви ми у руке почасну карту.

— За вас и за вашу поштовану породицу, — рече ми се љубазним осмехом. — Сви су Руси наши пријатељи, а ви сте код нас свој човек. Игранка ће бити сјутра у „Калифорнији“ и вејбољеће бити да ви дођете око четири поподне; чекаћемо вас.

„Калифорнија“ је предграђе Нице, иначејно са ове три ствара: кулом стетиљом, дивном нојевом фермом и великим рестораном са терасом за плесање.

Пошто је сутрашњег дана време било пријатно, прохладно, то се ми у великом друштву отпависмо у „Калифорнију“; постојасмо око куле светиње, јер нас умутра вису пусти ли; разгледасмо ферму, где се нојев пера продају дваут скупље него у Петрограду и најзад, доста уморни, поседасмо на тераси ресторана.

Нисам још позно био чашу белог вина с ледом, кад спазих да ми пријатељ Филип издалека даје неке тајанствене знаке. Одвојих се од друштва и пођох му:

— Monsieur, — рече он са својом обичном тајанственом умалташошћу, — председник или, боље рећи, шеф наше кочијашке ведруге слушао је о вама и хоће да се упозна. Допустите ми да вас преставим.

Пристао сам, али још леи човек, јак витак, као 4 годишњл платан. Стиснуо ми је руку тако јеро да ми се прсти слеписе, израдио је своју радост што ме види и понуди ми чашу хладног шампањца. Затим рече:

— Сада, по нашем обичају морам вас преставити кочијашком „краљу“.

Жане, доуцне овамо „краља“!

Ускоро нашем столу прије један весклав, дугачак, плав момак са избријаним лицем оперетског глумца. Одеван је био у дугачкој зеленој долама, која је била вшарана зеленимним влатним звездама. Острага вуцарао му се дугачак реп, која су са претераним почастима придржавала два његова друга кочијаша, а ва глави му је била нахеро наперо натучена алатна крува од пилара. „Краљ“ је ва мој дубоки поклон важно кламнуо глумом. „Говор, Monsieur, говор!“ — вашапутеше у ваколо моји пријатељи, реците неколико поздравних речича!

Ваше Величанство. — отпочех ја разварагано, с муком тражећи француске реченице, — дошао сам овамо из крајњег Севера, из удаљене Русије; ва црства вечитих снегова, белих медведа, самовара и Козака. На путу походао сам многе наредне, али нигде нисам вашао срећнијих поденика од ових под ваџом мудром, родитељском управом. Alors! Нека ми господар милостиво допусти да напуним вином ове чаше да попијемо у здравље доброга краља и на срећу његовог ваљаног, веселог народа — дјечних кочијаша Нице!

„Краљ“ је левом руком благовољиво пријемо понуђену му чашу, а десни ми величанствено пружи реди стезања.

Занста, у овом чудном лакрдијашу била је страха краљевског достојанства.

Ускоро сви пили за све француске кочијаше, и за руске, па и за кочијаше ццлого света; пили смо за Француску и за Русију, за француске и руске жене и за жене читаве земљине кугле; пили смо за које

навајући оваквог човјека, а знајући да није лијепо за Господара, да га овакви људи остављају. Јер то неће добро звонити у свијету, а особито сад, кад се Црна Гора увећала и знатно проширила, ријеших се неком говорити за с. Јола. Кома ћу другом него саветнику господаревом моме надлежном министру г. Церсваћу тим прије, што сам са њим најбоље познат. Дакле почех и развезох на дуго оне исте равлоге које сам у напријед споменуо. Оа ме саслуша пажљиво, али смијеше се мало, што ја тако разумјех, да се смијешу мојој ваивности мислећи у себе: — Не познајеш ти још ове наше школе! — Пошто сврших мој говор који је био искрен и узбуђив г. Церсваћ одговори: — Господине Томо, касно је све! Сердар је пашапорт примио, господар је ужасно иједак и кад је такав нема тога ко се смије усудити да му говори. (Ја у себе: ово је султаски!).

свих националности, руса и боја. Не знам чаме бисмо завршили, а већ осебах да ми се инокзник брзо пражви, кад ми срећом приђе келнер и рече да је друштву, које је било дошло са мном, досадно без мене.

„Краљ“ ме врло љубазно пусти пруживши ми при опрштњу руку и, одједном, изгуби равнотежу, залуља се, вама рукама и вађе се на поду у седећем ставу.

— Краљ и у паду остаје краљ, — рече озбиљном тоном шеф кечијаша. Ускоро почеше игре. Оркестра није било. Свјарао је механички клавир. Ко је хтео, навејо га и бишао у отвор двадесет свитима. Пошто је дама било мало, играли су људи с људима, што нијавало ме жуљн очу, пошто је то обично ва игранкама у Ница. Али било је већ доцкан и влажно. Морало се отаћи.

С руског,
Б. Ј. КИСЕЛИНОВИЋ. прсф.

„Најмилији“ у књижевности

Минула летња сезона није у нашој књижевности била обележена нарочитим иртвилом и поред савршено неправедних препрека.

Наша млади пицици показују израито велику активност, и ако су у књижевност ушли под неповољним околностима, у савршеном хаосу културних, књижевних и привредних хтења и напрсае како вели један савремени књижевни критичар и во мавсијер Ову активност младих ваља подвући са похвалом у толико пре, што они разумно и сретно избегавају котеријска сјањања. То је доказ да књижевне котерије код нас не могу да опстану и да се више не мари за овако некориисне поделе, које су једно време после рата биле ипак узхватиле маха, нарочито међу београдским књижевницима. Избега ваће котерија, свакако, од неслућене је велике важности за боље напредовање књижевне продукције код нас Котерије — то су кивески знакови, који овајају пицисе од читалаца. Може се рећи да су ти зидови данас срушени. Пришло се трезвенијим и реалнијим стварима.

Млади песници су, веома различити и по скале осебања, и по начину исказивања тих осебања. Интересантно је констатовати да већина младих песника ваграђује своја књижевна знањања на социјалној подлоци, што нарјано не је ни мило неприродно, јер то условљава дух времена у коме живимо и деламо. Контрасти између велиграда и њихових предграђа, између објекдера и смр длањих кровањара у којима је, по некој чудној мистици, укалупљем живот — извајна резолт и бунт ва хармонијом правде и равноправности. У овом погледу и ваши Београд заслужује свога пицица. Београд задихао је живог ритма, коме теже, понекад подсвесно, али увек бурно, снаге целе земље, са својом богатом изградњом и са својом извезом сиротињом многих периферијских јавних кућица, са вечерним светлостима, које укруптеју своје младење као мачаве у неком северном добоју, са својом непрестаном тежњом моли — тај Београд тражи свога пицица.

Наша млади књижевници, истрајни у давању својих унутрашњих и спољашњих духовних и душевних вредности, још увек су у једном ресположењу, које им одузима интересовање за вашире и ваиашне поопегу слике, као што је данашњи Београд у свим својим главним животним манифестацијама. Од њих можда, овакво дело не би се, бар ва сада, могло очекивати. Јер оно не може да дође као резултат понирања у сопствене дубаве. Оно тражи да се Београд осети у сваком његовом дрхтају, у сваком његовом пулсирању, болу и радости. Но ипак могуће је једино од њих да дође.

Не само у књижевним круговима развара се о питању, које смо, у глумених потезима, истакли. Оно ва тересује и шире слојеве читалачке публике и ово нас интересовање до некле убеђује да ваза између књижевника и читалаца постаје ипак чвршће, што пружа јемство ва побољшање књижевних прилика. Нашем културном животу ово побољшање неопходно је потребно. Књижевност као самостална професија код вас у опште и не постоји. Нашим књижевницима литература је споредно занимање, пошто није у стању да им пружи потребна средства. Будуће ваирације, хтели би смо веровати, ваће извенећене ако сазнају да су се најповољнији данашњи књижевници бабили литературом само у времену, слободном од службе.

За напреду књижевности о којој говорим, као и за културни прогрес народа, неопходан је услов снажан и сталан контакт између књижевника и читалачке масе, много бројне, радоваће и пажљиве у пријебу добрих литерарних дела, и како

домаћих тако и странах. Да би се тај контакт у пуној мери постигао, потребно је учинити добру књигу у сваком погледу приступачном што већем броју читалаца. Вјеровати је да успех неће изостати.

БЛ. МРВАЉЕВИЋ

Наш књижевни дијалекат

Уласком наше покрајине у данашњу државу заједницу наш јужни књижевни дијалекат је, изгледа остао „ни нам ни вам“. И заиста, он одаје изглед потпуно запуштеног, скоро заборављеног газдинства. Довољно је само бацити поглед камо год гдје наше књижевно наречеје долази у питање, па да се одмах уочи каква пометња влада у области књижевног дијалекта наше покрајине.

Пријера ради погледајмо нашу штампу која нам пружа вјерну слику тога хаоса. Дописе које је можда аутор написао чистим екавским дијалектом није словослагач успео да „екавски сложи“, док друге које је, опет можда, аутор успио написати у покрајинском књижевном наречеју, овај последњи је „екавски покварио“. Дали пак написи, који су истовремено и најбројнији, сама собом не успијевају да се оријентиву између два књижевна дијалекта, те они логично, исплаћујемо троструку мјешавину. Најзад и готово у сваком случају, у наш типични фолклор, наше народне пјесме, тужбалице, анегдоте и тд жртве су тога хаоса. У колико пак има породичних едичија или књига које претендирају на употребу чистог књижевног дијалекта наше покрајине, ове су мало популарне те тако веома слабо утицају на народни књижевни говор и књижевно обраћавање уопште.

Непотребно би било износити много тога; поменућемо још само стање у нашем школама. Свршетком свијетског рата, учбеници писаних покрајинских дијалеката завршили су своје даље издавање. Набављају се учбеници од бројних издавача те из разних књижевних центара, сви, да како, са овнком равних књижевних изговора, што све у погледу упознавања чистог књижевног дијалекта на школску омладину утиче тако негативно, да је то код ње одмах и веома лако уочљиво. Посебан примјер за ово пружају основне школе у којима, почевши од буквара, не постоји ни један учбеник писан покрајинским књижевним дијалектом.

Наш књижевни дијалекат саставни је дво нашега књижевног језика. Да ли ће се он и даље развијати или пак изумрати, питање је које спада у компетенцију стручњака. Тако исто и овак неколико рекада о томе питању најмање пледирају а неки оживљавање покрајинског књижевног дијалекта; извесна је само погрешка членица уочљивих сваком слику, јасључиво са циљем, да потсјети одговорне на метеж и потпуно одсуство опредјељења о употреби нашег књижевног дијалекта, те да укаже на неопходност потребе оријентисања: или култивисати покрајинско наречеје у његовом чистом књижевном облику, или сматрати да је његово развијање престало те упутити своја настојања оном књижевном дијалекту који има највише изгледа да временом постане књижевним језиком цијелога нашега народа. Ова оријентација није потребна само наставницима, већ свима овима који својим положајем утичу или су у могућности да утичу на ширење и развој књижевног језика код других.

Јер, напосљетку, сопственик било чега, ако није способен дати рачуна своје власништву, није достојан да му то буде.

БОГИЋ НОВЕЉИЋ

Књиге и часописи

„Четовања Васојевића по Санџаку.“ Ових дана изшла је збирчица на родних песма, у издању књижаре „Прогрес“ од Г. М. Пештерца. Под насловом: „Четовања Васојевића по Санџаку“ 1934 год.

Збирка садржи три народне песме у којима се описују доменти и Четовања Васојевића по Санџаку, и прелаз три стотине брџанах Васојевића у Србију 1861 год.

Прелаз Васојевића у Србију 1861 године, дошло је отуда што, што је краљ Никола, полагао право да је његова деовина до Јавора, стом на мером у политиком — нареди Војводи Миљану Вуковићу да изабере три стотине најбољих-момака јунака и упута их у Србију; тако да би могао с правом тржити и рећи: да су у његови војници прелазили Јавор планину и стизали до Шумадије.

Прелаз Васојевића преко Санџака у Србију, описали су и поред непознатих аутора и Г. Мило Вуковић, као и Г. Ацић. Дакле колико се сељам наилазно сам и на четврту збирку која је такође описала исти догађај. Г. М. Пештерца изводи у свом предговору, значај овог политичког ак-

УСПОМЕНА НА НАШЕ ХЕРОЈЕ

Двадесетогодишњица херојске смрти капетана Срезентића

На дан 17 септембра завршила се двадесетогодишњица смрти једног нашег великог хероја Бокеа капетана на броду „Радиум“ Милана Срезентића. Поменићу дана 1914 године капетан Срезентић је стријељан у Херцеговном. Кад су га извели на стријељање пред ископаном гробом и четом војника са пушкама упереним на њега одбио је да му вежу очи, већ је храбро довикнуо: „Србин умире отвореним очима — а затим окренувши се судијама додаје: пуцајте, злочинци, ал велика Србија ће оживјети!“ Његове су кости ту на мјесту губилишта покопане остале до 1924 године када су биле пренесене и сахрањене под дивним спомеником код манастира Сивине, који су подigli Бокељи. Под утисцима о о херојској смрти Војислав Илић-Млађи написао је своју познату пјесму „Како умире Далматинац“.

Капетан Срезентић херојски је погинуо у 21 години живота; рођен је у Будви; основну школу је свршио у Загребу а Поморску академију у Дубровнику 1910 године; капетански испит положио је у Задру 1914 године и одмах ступио са службом као капетан на брод „Радиум“.

Оптужен је команди ратне луке да је заједно са својим командатом кап. Филипом Харијом из Пељешца више пута пророчио пропас аустро-угарске монархије и оснивање велике Југославије. Тај његов командат, кад му је приликом њиховог саслушавања један војни судија напоменуо да пази што говори, јер да му се овдје ради о глави, свјестан своје улоге, а са очитим презрењем и потцењивањем аустројског система владања и својих проказивача одговорно је темпераментно: „У Аустрији се може свега догодити, па и то!“

Наравно, да су сва та подозрења била ништавна за једну државу; опасност је пријетила, што је у Срезентићу живио један витешки дух, који је утицао у његовој околини, да се Југословени морају борити за своју националну слободу и своју самосталну државу; да је то више него глупост и парадокс створити и одржавати једно лажно осјећање љубави према туђој земљи и управи, каква је била за цио потлачени Словенски Југ, Аустро-угарска монархија. Без ислеђења, оптужбе и истраге изведен је на губилиште капетан Срезентић. Он је умро и дао свој живот са његовештењем да ће иза њега одмах наступити нове генерације, које ће занета створити своју југословенску државу.

На дан двадесетогодишњице смрти овог нашег великог хероја сјећамо се његовог витештва и патриотизма са захвалношћу.

В. М.

Та краља Николе Песме је приложеније од сељака из Корита. Две прве песме: прелазак Васојевића у Србију и њихов повратак, одишта су лепе песме и пуно вредног колорита свјетлане и храбрости ових горштака-брђана. Трећа песма нема никакве важности, нати пак, ма какве историјске вредности — просто обичан разговор двоце — поводом трагичне пропасти ових три стотине Васојевића, и неби штете било да је није уводио у ову збирчицу па иако каже Г. М. Пештерца: да ју је изградио и сам допунуо.

Подгорлица. МАКСИМ Ш. ВУКОВИЋ

„Пољопривредни Гласник“ доноси ове прилоге број 18: Проф. Др. Јуре Турчић: Сељачко свеучилиште школе нар. здравља. — Свет К. Ђорђевић: Свесловенски пчеларска вложба. — Свет. К. Ђорђевић: Свесловенски пчеларски конгрес и вложба у Београду. Влад. Давидовић: Суше ње шљива. — Богољуб Радачевић: Садања војска у нашим јужним и и кршевитим крајевима. — А. М. Петровић: Производња шљивских садница из изданима по држ. самоуправним расадницима. — Др. Ђерђе Протић: Најважније штеточине и болести хмеља у Бачкој у год. 1934. — Инг. Б. Јаковљевић, Палић: Јабучка тетовка. — Ђорђе Мијушковић Штитаста уш на нранчама. Затим бојат прилог: Белешке.

„Пољопривредни Гласник“ излази двапут месечно. Претплата за друштва, општине, школе и читалонице за целу годину 160 динара, за остале 130 дан. — Уредништво Нови Сад, Сремска ул. бр. 6.

„Свеснадар“ саставно у уредно повнати Југосл. статистички публикаста и уредник „Југос. Лиде“ Г. Јосиф Лакач у Загребу. Ова књига у виду нотеса, садржи све што диван њи мислери и интелегентни човек треба да зна из астрономије, географије, пољопривреде (са сточарством, воћарством, рибарством), рударства, индустрије, финансија, саобраћаја (железнице, аутомобила, поморство, авијатика, радио), шперта, шаха, здравства итд. — једном рјечју из свих подручја људског живота и интересовања. Све је то речено на 138 таблица у преко 500 статистичких табела. Цијена је само 6 динара (са поштаршином 1.50 дав. више или лак пре поручено 3, ипо динара више). Управе „Свеснадар“, Загреб, Бериславјева 10.

ВУЛЕ М. ТОМОВИЋ, потпуков. у пенз.

Догађаји у Црној Гори који су претходили балканском рату

Васојевићска бригада, како је у ово време била мобилисана, одмах је послела границу према Беранима. Али већ неки батаљони тајво пређу границу поноћи и продру на Загорје, и заузму положаје Буковик, где ступе у борбу са Турцима и иојачаху побуњенике.

У народу влада велико огорчење, још кад су видели уважени рањенике, који су понешени на Цетиње.

Влада краљевине Црне Горе код свију европских Великих сила протествовала је за извршени турски злочин у Доњој Ржонади.

Јавно мњење свију европских Великих сила осуђивало је извршени турски злочин у Кочанима и у Беранској нахији.

Отманска Влада тражи помирење са народом у Беранској нахији, уз посредовање Црногорске владе.

Народ Беранске нахије изјавио је лојалност према цару, али неможе трпети зулуме и злочине које су Турске власти са војском над овим народом извршиле. У Беранама стагао је Цивид-паша који је имао генерално пуномоћје да успорави са Црногорском владом мирним путем заведе мир и ред у Беранској нахији, на граница Црне Горе.

Од стране Црне Горе стигао је сердар Јанко Вукотић, који одмах нареди да се поноћи поврате батаљони који се бејашу пребацили у турску границу. Затим нареди да се сва војска повуче са граничног фронта, као и толови да се врате, који су већ били у покрету.

Грваци су изјавили да је народ веран цару, али да народ неможе трпети зулуме по граничним караулама што је изазвало те се народ побунуо. Затим прваци оптуже турске власти и војску за извршени покољ народа и паљевину кућа и народног имања и народне светиње школе и манастир Ђурђевог ступове.

Затим прваци су захтевали имања српска поред границе не одузимају се народу ни да их народ као својину обрађује; да се нико не узима на одговорност од побуњеника зато што су они попалили граничне карауле, јер је народ на ово изазват био поступком гранични посада, који се више није могао трпети. Као главни услов који су поставили народни прваци био је: да турска плати народу све злочине, које је починила царска војска, коме је палалила толико села, уништила сено и усева, затим уништила највеће народне светиње манастир и школе.

Цивид-паша примио је све услове народних првака у присуству црногорског комесара бригадира, сердара Јанка Вукотића и наредио првацима: »да се хитно изврши процеса оштећења свакоме по селима која ће се одмах исплатити; да у комисије за процену буду и народни прваци“. На многим процесама присутан је би и сами Цивид паша.

Тако у року од десет дана Цивид-паша је исплатио народу Беранске нахије 12 хиљада златних турских лира за оштете.

На послетку позвао је народне прваци саветовао их и препоручио им да одрже ред и мир у вараду, а он треба да отиде у Ђаковицу, где је био командат Ђаковичке дивизије. Даље је изјавио да му треба још пара за исплату оштете, па ће новац послати да га они народу предаду. Тако је Цивид паша отишао и више се није повратио, а врти послао

новац за довршење исплате оштетењима.

За оно кратко време у колико се Цивид-паша бавио у Беранској нахији Турци нису смели иваћи нагде ван Берана и Јасиковца.

Међутим усташке чете држале су поноћи предстраже на подесним тачкама око Берана са једне и са друге стране р. Лима и тајво по ноћи копали шанчеве.

Пошто отиде Цивид — паша завлада у околини Беранске нахије затишје.

Неколико војника по народности Грци, а било је и Словена изјаве жељу, да ће избежати са оружјем. Побуњеници дали су им реч да ће их као браћу примити. Дан је заказан кад ће ови војници из Берана и у које време дезертирати.

Ноћу између 20 и 21 септембра (с.к.) један официр са четом очекивао је бјегунце на Печичко брдо. Бјегунци су кренули али их турске страже прихвати и оборе на њих пушчану ватру. Дезертерци су примили борбу.

Побуњеничка пристража са Печичког брда по светлуцању пушка оценила је где се налазе турске страже, па је утоме правцу оборила пушчану паљбу, тако под заштитом побуњеничког оружја бегунци су поставила жељени циљ.

Овде је био дирљив привор. Бегунци су од радости плакали и љубили се са побуњеницима. Ови војници остали су са побуњеницима до објаве рата; када је формирана Доњо-Васојевићска бригада из Беранске нахије, па су остали војници ове бригаде све до свршетка првог Балканског рата.

(Крај)

НОВА НАСЕЉЕЊА ДОБРОВОЉАЦА

У Министарству пољопривреде ујурбаво се ради на коначном уређењу питања додељивања добровољачке земље овим лицима која на њу имају право. Решавању овога питања приступило се одма после рата, али ће оно ево тек сада да буде окончано на задовољство не само ових који су у његовом правилном решењу заинтересовани него и свих ових који дубоко осећају потребу да се добровољцима и на овај начин ода дужно признање за њихов удео у ослобођењу и уједињењу нашег народа, За многе добровољце, нарочито за оне који живе од земљорадње добивање ове земље значи омогућење егзистенције. За жалити је што је њихово чекање морало да се зротегне чак у другу деценију, али и за то кривица у многом пада на онај период нездравих и несређених политичких прилика.

Приступило се исушивању Панчевачког рита. То исушивање изискивало је велике материјалне жртве. Сада је завршен не само рад на исушивању него и на парцелисању земљишта. Исушивањем се добило 2900 хектара земљишта за обрађивање и оно ће још ове јесени бити иредато добровољцима у посед како би они већ идућег пролећа могли приступити његовој експлоатацији.

Земља ће се додељивати у првом реду добровољцима чије молбе са потребним документима датирају из 1932 и 1933 године или чак и од раније (број ових последњих је прилично мали). Тако ће ове јесени бити подмирено земљом око 3000 добровољаца. Министарство је предузело благавремено све потребне административне мере како би добровољци дош-

За школу рада

Човек је по својој природи социјално друштвено биће. Према томе и свој животни задатак може испунити у друштвеној-социјалној заједници и зато га треба васпитати и спремити школом и животом.

Индивидуалистички систем васпитања је ауторитариван. Наставник ауторитаривно предаје и саопштава ученицима научне истине. Ови их као готове и формулисане примају. При томе је искључена свака активност ученика. Такав систем наставе и васпитања одалио је школу од живота, друштвених и социјалних потреба и задатака. У данашњој школи учи се више за школу него за живот. Од традиционалног-индивидуалистичког система васпитања одступиле скоро све културне и просвијетбене земље и увеле систем социјалног васпитања преко новог школског васпитања-школе рада. То им диктују политички, социјални и културни задаци и потребе. Данас сјутра јавиће се и код нас исте потребе и исти задаци, иако се већ водавно осјећају!

Главни и основни принцип савремене школе-рада је: радом васпитати за рад. Увођењем рада у школи, као наставног принципа, а не посебног предмета, сам по себи се намеће и уводи други веома важан и неопходан наставни принцип школе рада, који је еминентног социјалног значаја: принцип доживљавања у настави и школском раду. Само оно што се преживи постаје јасно и остаје ученичка савјина кроз каснији живот. Традиционална-вербалистичка школа не зна за васпитање улогу доживљаја. До живљаја буди дјечје снаге и доводи их у активност. Доживљење догађаја боље и трајније памтимо него оне које смо чули и прочитали.

У школи рада сваки је разред рдна заједница. Ученицима се дају за ријешавање колективни (заједнички) васпитни и наставни задаци из домена њихова интересовања и друштвене и социјалне важности. Иницијатива за рад потиче скоро увијек од ученика. Припрему за рад и ријешавање задатака врше сами ученици, помажући један другог у раду и средствима учитељ је ту више као потстрекач савјетодавац, а у крајњем случају учитељ у данашњем смислу, ако је цио разред доведен у такав положај да не може ријешити постављене питање, излази са готовим знањем, саопштава га ученицима, али им одмах пропусти духовно војство и ураду их оставља саме себи. Овакав начин начина наставе и васпитања школе рада-тијесно веже ученичку физичку и духовну активност. Оваквим начином васпитања ученик постаје свјесан своје улоге у заједници и своје духовне и физичке зависности од заједнице. За постигнуће изложеног задатка треба реформирати нашу данашњу школу! Дати јој могућности и средства! То захтијева политички национални, социјални и културни просперитет народне и државне духовне радње заједнице.

ЛАЗАР К. БУРОВИЋ

ли што пре у посед ове земље. Тако су већ срезовима послани спискови лица која су узета у обзир за земљу да се ревидирају места њихових боравања како би им позиви за уручење земље код буду упућени могли без тешкова бити уручени.

Б. К.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД

Београд 22 септембра.

Међународна трговинска парламентарна конференција завршила је свој рад у Београду. Конференција је одржана у сали Н. Скупштине; сем Италије скоро све европске државе биле су представљене. Скупштина је довила да више закључака, међу овима се нарочито истичу о жељеним аранжманима, као и јавним радовима који се примјењују за обнову привредну. Конференција је изравила жељу да Друштво народа ријешити да настави студије започете о том проблему, да се испостави стара да прикупи материјал о искуствима стеченим у том погледу у појединим државама, утицају јавних радова на оживљење привреде и на пријаву рада; најзад да оно изволи усвојити нацрт о удруживању националних напора у међународном опсегу ради подржавања пројеката који постоје у том погледу и ради олакшавања међу собне сарадње заинтересованих влада.

Послије завршене конференције представници су посетили Загреб.

Нови министар спољних послова г. Б. Јевтић последије присуствовања првим сједницама Друштва народа повратио се у Београд; г. Јевтић је дао за штампу изјаву у којој се каже између осталог:

Наш глас за пријем Совјетске Русије у Друштво народа одговара општој политици Друштва народа, смислу његове универзалности и позитивној колаборацији за организовање мира по принципима изричито усвојеним од стране сваког члана Друштва народа, у којој је изравила жељу да се уброји и Совјетска Унија, примавијући неизбежне последице обавеза из пакта.

Није потребно додати да ми остајемо потпуно слободни да задржимо свој досадашњи став, пратећи живо даљи развој политике Совјетске Русије.

Бугарска штампа потјећа на годишњу састанка нашег краља Александра бугарског краља Бориса; бугарски министар спољних послова изјавио је да не наш Краљ током овог мјесеца посетити Софију и вратити посету бугарском краљу.

У Италији се врши нова реформа у погледу војничког васпитања; сва дјеча почевши од девете године морају бити чланови фашистичке организације. Мусолини као шеф владе објавио је и своје гледање на војску па је рекао да војска има да служи политици, то јест војска постоји за то да оствари политичке циљеве. То је у ствари и смисао нове реформе.

Русија је примљена у Друштво народа: гласало је 49 држава; 39 је гласало за Русију; три против, седам се није узело учешћа. Комесар за спољне послове Литвинов са осталим члановима делегације већ присуствује скупштинама.

У Женеву се воде преговори између француске и руске делегације о склапању војног савеза; денничарска фран-

цуска штампа оштро напада ове преговоре.

Пољска делегација повукла је свој предлог упућен Друштву народа по питању мањина.

У сјеверном Јапану тајфун је проузроковао читаву катастрофу; велики дио вароши је уништен; већ да сада се рачуна око десет хиљада жртава.

Р. Ч.

КРАТКЕ ВИЈЕСТИ

Програм свечаности под Дурмитором

Програм свечаности приликом освештања дурмиторског пута:

У 10 часова освештање; начел. банске управе г. Сехула Кнежевић подноси извјештај г. Министру и Бану о државном путу: Шавник—ријека Тера и Бановинском: Врњаче—Јабљак; затим говоре: Министара и г. Бана о пуштању у саобраћај поменутих путева.

За ову свечаност допутовао је и народ посланик г. Васиљ Грђић; сенат ће представљати г. Марко Радуловић, сенатор.

На свечаности ће доћи представници: Цетиња, Подгорице, Никшића и других; затим ће учествовати представници разних друштава културних и патристских.

Митрополит г. Дожић на свечаности под Дурмитором

Митрополит црногорске приморске епархије г. Гаврило долази да лично присуствује освештању дурмиторског пута.

У суботу 22 ов. мјесеца г. митрополит ће преноћи у Острогу па ће у недељу поћи за Дурмитор.

Нова постављења у Бан. управи

При Банској управи на Цетињу постављени су: за савјетника г. Иван Аљичина, из Баље Луке; за управ. секретара Д-р Винек из С. опља.

Нови начелник управног одељења г. Арсо Петровић примио је дужност.

Именоване чланова Пољопривредног савјетодавног одбора

Министар пољопривреде именован је чланове пољопривредног савјета за цијелу земљу.

За Зетску бановину је именован г. Лука Мијушковић, трговац из Никшића.

Нови претсједник Управног суда

За претсједника управног суда у Дубровнику постављен је г. Рико Вернац, судија апел. суда у Сплиту.

Упис у Женску занатску школу

У Никшићку женску занатску школу уписало се 105 ученица. Ово је свакако највећи број ученица у Бановини.

Захвалност „Захумља“

Приликом своје посете Рису и Херцег-Новом 15 и 16 септембра тек. године, „Захумље“ је свуда наишло на одличан и братски пријем од стране грађанства града Риса и Херцег-Новог, као и од Рисанског пјевачког друштва и Херцеговачког пјевачког друштва „св. Сава“.

Такоом рјетком и необичном пажњом „Захумље“ је необично дирнуто, те с тега сматра за пријатну дужност да им, на овај начин, искáže своју пуну захвалност.

Сем тога пјев. друштво „Захумље“ дугује захвалност г. Вељку Ковачићу, трг. из Риса и претсједнику Рисанског пјев. друштва, које је, поред осталих услуга, уступио „Захумљу“ бесплатно аутомобил за турнеју Никшић—Рисан—Херцег-Нови.

Исто тако захваљујемо Управи Народног дома у Рису за уступљену концертну салу.

Никшићко пјев. друштво „Захумље“ у Никшићу, 17 септембра 1934 год.

† Станко Б. Беговић

Прошле недеље преселио се у вјечност у свом родном мјесту Главици, Станко Б. Беговић у 65 година живота.

Покојник Станко учествовао је у балканском и свјетском рату где се истакла међу првим војницима. У борби на Дечићу био је тешко рањен. У свом племени и друштву живио је глас одлична човјека и друга. Сахрањен је уз многобројно учешће народа из Бјелопавлића.

Покојнику нека је лака црна земља, а породици наше саучешће.

В.

† Јагоси Симиновић

18 ов. мј. преминуо је на Цетињу Јагоси Симиновић, пекар, у 39 година живота. Покојник је живио у грађанству лијеп глас одликовао се човјством и исправношћу; био је омиљен код својих другова и оних који су га познавали. Сахрањен је уз многобројно учешће Цетиња. Бог да му догу прогн. а породици наше саучешће.

Д. Л.

Посјета Никшићког пјев. друштва „Захумља“ Рису и Херцег-Новом

15 септембра ове године пјевачко друштво „Захумље“ посетило је Рису и одржало, увече, концерт у сали Народног дома. Оно што је нарочито падало у очи и веома пријатно дирнуло посетиоце приликом дочека и концерта, то је срдачан пријем Рисуана и њихов одличан смисао за разумијевање и тумачење музичких извођења.

Сам концерт је потпуно успео. Пјесме су отпјеване снажно и убједљиво, тако да су слушаоци неколико пута одушевљено захтијевали понављање појединих. — Послије концерта одржан је, на тераси Народног дома, банкет на коме је говорио, у име „Захумља“, његов претсједник г. Гаврило Церовић, сенатор, који је бираним ријечи наглашавао јуначких подвига Рисуана и Боке у недавној прошлости, и подвукао значај узajамних посјета и веза. Одговорио му је, у име Рисанског пјевачког друштва, г. Чуцак, судија Окр. суда из Котора. У своме говору дао је израза својој великој љубави према ујединој отаџбини, а посебније љубави према нашем мору и горама. — Остатак вечери проведен је у пријатној забави.

Сјутрадан је, захваљујући предузетљивости г. Ковачића, трговца из Рисна, „Захумље“ продужило за Херцег-Нови. Ма да то није била званична посјета, ипак је тамошње пјевачко друштво „Св. Сава“ приредило вавре дан дочек и пријем члановима „Захумља“, тако да су се осјећали као да се налазе међу својим најближим. Наше традиционално гостопримство је, и овдје као и у Рису, дошло до свог најјачег изражаја.

Послије одговарања у цркви, у Топлој крај Херцег-Новог, „Захумље“ се је, задовољно ма да кратком али ипак лијепо турнејом, вратило преко Риса у Никшић, не пропуштајући прилику да отпјева неколико пјесма и на Грахову.

† Вик. Ј. Тиодоровић.

Прошле недеље на трагичан начин угаѕио се младалачки живот једнога између најбољих националних радника Николе Тиодоровића.

Пок. Никола син је Јована Тиодоровића, земљ. из Слатине, Основну школу учио је у Слатини низу гимн. и учит. школу у Даниловграду; сваки разред од првог до петог завршавао је са одличним успјехом.

По завршеној учит. школи и одличном положају матури, ступио је као учитељ, где се показао као изврстан методичар, та је и ту стекао својште признање и ацелуларно одлично. Као одличан учитељ упућен је на педагошку школу; па и на њој је био впељен одвајајући се својим талентом.

После је постављен за учитеља грађанске у Новој Градишци, где је провео некол. године, увек цјелим и уважаван.

Овога љета био је дошао код својих родитеља (који су се преселили) у Метоксију, и ту је, купајући се, изгубио свој живот.

Породица у њега губи свог најбољег члана, који их је увек свестрпно подмагао: новцем, речју, делом. Држава губи савином одличног нац. радника, а племе узорног интелектуалца.

Нека је вечан помен сенима пок. Николе, а породици његовој наше искрено саучешће.

Мил. Поповић

Премештај надзорника г. Драговића

Досадшњи школски надзорник среза за Шавничког г. Андрија Драговић премјештен је за учитеља у Требињу.

Г. Драговић је провео у срезу Шавничком двије године. И као човјек и као шеф важио је као рјетко исправан и савјестан, па се његов одлазак тим више осјећа као губитак једног неуморног просвјетно радника.

Живот на селу

Један парастос цркве бјачке

Црквена општина бјачка чинила је парастос добротворима Цркве бјачке међу којима и следњим: Арсенију Чарнојевићу патријарху, владци Вишерину Бајици (посељем владци из разних племена) владци Раду и Краљу Неколи I.

Чинодјелство је прото Симо Мартиновић.

Сенационалан род Јабучка

Ни осамдесетогодишњици не памте, да у бјелопавлићкој долини, која се простира 30 метара надморске висине, може воће дати по други пут влада.

Међутим овог љета, једна јабучка косова лужког свештеника Вуковића допијела је по други пут род, у величини великог ораха. Плод по величини је као и први само по укусу слабији. Ово је за околину врло занимљив случај и коментарише се, да ће ова знања бити једна од најштријих.

Р.

Један случај са ријечу Зета

Током лета на ријечу Зети у једном друштву возио се др. Млатовић, лекар из Дан. Града. Том приликом непознато лице испалило је неколико метака. Али нико није поврједио. Истрага по овом покушају злоћина води се у начел. срезу у Д. Граду и како изгледа приведена је крају.

Т. М.

Нови начелници среза

Послеђњим указом премештен је г. Љ. Цемовић, начелник Среза под горичког за начелника среза у К. Митровица; г. М. Вујисаћ, начел. среза у Тетову за начел. среза у Подгорици.

Штампа у Ц. Гори

Поводом 100 годишњице првог часописа у Ц. Гори, наш познати историчар г. Вуксан завршује свој рад: преглед штампе у Ц. Гори за посељем сто г. дна.

И ако тај преглед не обухвата велики материјал, ипак ће дјело бити интересантно. Сви они, који имају поједине сачуване комплете ранијих листова могли би јавити г. Вуксану.

Основање је Шаховски клуб у Берању

Иницијативом неколицине вредних шахиста овде у Берању, основан је Шаховски клуб. Управу сачињавају г. г. претседник Пунша Лекић, судија; потпретседник Стеван Маркуш, геометар, секретар Александар Черновацки, професор, благијник Живко Ђурановић, геометар, чланови управе Радоња Јововић, пошт. чиновник и Вука Деловић, професор, а у надзорни одбор ушли су г. г. Јово Ивовић, професор, Свето Ковачевић, дир. Црног. банке и Александар Кравченко, професор.

Новоосновани клуб броји преко 40 шахиста.

Први турнир међу члановима почиње да игра од 12 а завршиће се 22 ов. м. Играчи су подељени усад великог броја у 4 кола. Сваки играч из појединог кола, који има 6 бодова, улази у финале.

Љ. И.

Покушај убиства Петра Перовића

Већ двадесет година како наш земљак Петар Перовић тражи златне руднике у Аласки. Како је посељем године пронашао једну већу златну руду дошао је у Севато — Вах да под тражи неку већу компанију. Међутим неки наши земљаци договор се да му дођу главе. Тако је једног дана Перовић био нападнут од свога комшије Р. Павловића и тешко поврједио да је пренешен у болницу на лијечење.

Овај случај био је осуђен у свим редовима наших у Сјев. Америци.

Н. П.

† Јошо Бицаковић Мартиновић

На дан 18 ов. мј. умро је Јошо Бицаковић Мартиновић пензионер. Покојник Јошо је био старц душе и карактера који се могао само пожељети код једног старца. За врјеме владе пок. краља Николе бавио се активно трговином у иностранству и био угледан привредник. Сахрањен је уз учешће многобројног грађанства и сељака на гробљу у Бјелици. Покојнику лака земља а породици наше саучешће.

Вјерени

Г-ца Даница Вукчевић из Подгорице и Василије Киабарда писар Црквеног суда из Цетиња — вјерени су дана 16 септембра 1934 године.

Наше пријатељско честитање.

Једна исправка Соколског друштва у Д. Граду

Господине уреднице,

У Вашем листу бр. 31 од 26 августа т. г. у рубрици „Кратке вијести“ под насловом „Једна исправка“ штампана је исправка „Из управе II Сокол. друштва у Даниловом граду“. Како односно „исправка“ не одговара истини то на основу чл. 26 Закона о штампи молимо да се у првоме народном броју „Сл. мисли“ на одговарајуће мјесто штампа следећу

ИСПРАВКУ

У „Сл. мисли“ бр. 31-34 исашла је исправка „Из управе II Сокол. друштва Данилов град бр. 45“, која је на мјештена и не потиче ни из каквога Закона и Уредбом о оснивању соколства Краљ. Југославије признатог друштва, то у интересу угледа и заштите соколства изјављујемо:

Да у Даниловом граду не постоји „Соколског друштва II“.

Тачно је, да је Соколско друштво Данилов град на сједишњу Управног одбора од 24-IV 1934 г. једногласном одлуком бр. 231, а после проведенога дисциплинарног поступка, искључио из свога чланства: Радомира Ивановића директора гимназије и Вукоту Радевића учитеља оба из Данилова града.

Управа Соколског Друштва Данилов град поднијела кривичну пријаву Окр. јужном суду Подгорица бр. 1981-V-934-300 противу Радомира Ивановића и Тома Драговића писца исправке штампане у име II Соколског друштва Дан. Град за кривично дјело 43 § 134. К. З. лажног прављења званичних исправа о постојању односног друштва и за злоупотребу соколскога назива и печата истога.

Данилов Град 18 IX 1934 год.

Соколско друштво Данилов Град

Војни маневар у околини Никшића

Трупе Зетске дивизије под руковођењем генерала г. В. Максимовића у времену од 15—20 овог мјесеца извршиле су свој овогодишњи маневар у околини Никшића.

Маневару је присуствовао армијски генерал г. Е. Белић. Маневар је изведен на општо задовољство; интересовање Никшићана било је врло велико да су од раног јутра чекали на околини главицама развој маневара.

Послије свршеног маневара групе су у највећем расположењу прошле кроз варош Никшић на одређено мјесто одмора најоудушевљеније поздрављене од грађанства.

Свопштења редакције

Наш познати књижевник Јован Дуцић изабран је за првог почасног члана читавице у Требињу. Као што је познато читавица је основана прије годину дана. Г. Дуцић је почастован једним новим атрибутом, али мислимо да је Требиње морало подвући своју захвалност једним значајнијим признањем, а ово је могло да сачека.

Мислило се да ће љетошња ферија утицати на смиривање духова даниловградског грађанства, те да ће утрти пут споразуму, али се још од тога даљско. Ето и Русија се смири са Европом, двије партије у Дан. Граду не могу. Даниловградски сукоб морао би ићи пред Друштво народа, па било да се имитира једно састављено од бив. црногор. племена.

М.

Читамо у Београдским листовима да је у Београду основано друштво Београђана. И заиста ниједном друштву није било мјеста у нашој престоници колико овоме. Јер посељем година читамо: у Београду основано друштво: Ужичана, Тимочана, Црногораца, Ваљеваца, Чачана, Јуж Србијанаца, Врањанаца и шта још не. Значило је да свако одведе своје, а за Београђане не остаде нико. Тамо су и они морали да се бар преброје.

По савету лекара посетио сам ове године Врњачку бању. Кад сам дошао у пријавно одељење показао сам легитимацију и затражио да ми се изда пријавни лист. Чиновник који је био на прозору бр. 1 издао ми је једну це душицу на којој је писало туш плавеом 5. дин. и упутио ме на туш даљско 500 метара да добијем бањски лист. Кад сам дошао у туш тамо су ми тражили бањски лист и поново ме упутило да га добијем у пријавно одељење где га је су ми тада и издали бањски лист и наплаћали таксу: за музичку таксу динара 30; на име банске таксе дин. 55 па име бановинске таксе дин. 10 свега 95 динара, а оно пет динара те сам да чиновнику на прозору бр. 1 ниједне није било записано. Мој случај био је са већином посетилаца Врњачке бање. Дакле овај чиновник на прозору бр. 1 „познаје“ изгледа да добро своју дужност.

Х.

Читуља

15 септембра 1934 године преминула је у Плаву Милена Антовић, рођена Вујосевић.

Покојна Милена рођена је и васпитана у угледној и витешкој породици капетана Ђура Вујосевића, који је пао као жртва српских националних идеала и 1917 године од стране непријатеља стријелан на Цетињу са неумрлим Јаком Поповићем. Покојница је била удата у 1929 години такође у заслужној српској породици за Љубомир Антовићем трговцем.

У највећем жеку своје младости, онда када јој је живот био најмилији, а свима њенима најпотребнији, у својој 24 години неумитна смрт отргла је Милеу из наше средине.

Нека је покојници вјечан помен а ожаошћеним породицама: домовама Антовић и родбини Вујосевић наше пријатељско саучешће.

М.М.Н.
У Плаву.

МОЈ ОДГОВОР Г. БЕЛОВИЋУ

Магледа ми г. Ђеловићу, а премо еноме што се преко јавности у оваквоме тому писма јавности на уштрб личности једних противу других, да је Данилов Град велевреш, гаје се увијечени не може срести са оним који га врјећа, а никак, да је Дан. град мало место, гаје се ови пуну жучности један на другога сваки даном виђају, сједе по јавним локалима, у канцеларијама и тд.; па ме чуди, зашто те чегрсти и зашевице сами међу собом — брк у брк не ликвидирају, а да јавности не дају до знања нашу „солидарност и дружељубље!“

Ето на пр. Ви мене у „Сл. мисли“ бр. 33 нападаете како нијесам имао куражи потписати се на допис који, како се види послат је од Управе соколског друштва званично листу „Сл. мисао“, без да се Ваше или ма чије име тагирало; јер изјава у „Сл. мисли“ бр. 27 о искључењу из соколства г. Р. Ивковића и В. Радевића, писана од стране некога „витеза“ мије

У манастиру Косијереву Моји бео на шљиве

Ових дана у манастиру Косијереву почело су да цвјетају шљиве, а изгледа ако овакво врјеме продужи и друге воћке. Шљиве се бјеле од безара као икада у прољеће, и ако су ове године шљиве дале обилан род.

Тако исто и црвене руже замећу нове пупољке. Ово је прави случај безарања по други пут бјачка у ове крајеве, у колико могу доказати најстарији људи сада живи. Вјероватно је да се и по трећи пут које сијено, јер је иза другог кошења већ порасла велика трава.

У манастиру Косијереву септ. 1934.
А. Пејовић

била ни од кога потписана, а ва којој је и усудиједно одговор Друштва.

Дакле допис је као претставка тангираног г.г. Р. Ивановића и В. Радевића послат од Управе и потписан: „Иа Управе соколског друштва под број и датум“; те према томе она тв. ја. „крије се иза некога“ није требала.

Знате врло добро, да ја овде не знам иза кога бих се и од кога крио!?

Да се ја „расмећем са отменошћу“ како у допису рекосте, то није истина. Ја то не могу чинити, јер отменост нијесам купио на пазару па да се с њом расмећем, већ је то мене урођено по мојој породици, а урођене склоности су јаче од стечених, — другојаче говори о стмености може само онај који те осебине нема.

Да ти аргументирам: Јесу ли г.г. Р. Ивановић и В. Радевић избачени из нашег соколства и на друга питања, то ће Управа нашег соколства опет достојанствено, како то соколима приличи, рећи.

Мислим г. Ђеловићу, да ће те са овим бити задовољан, те ме ријеште тешке „клеветничке“ одговорности.

Уредништву захвала
Томо М. Драговић, учитељ
Данилов Град, 18 IX. 1934 год.

НАШИ У СЈ. АМЕРИЦИ:

Око споменика за потопљене под Медово

Како се објављује преко штампе у Сјев. Америци прикупљена је знатна сума за потопљене добровољци под Медовом 1915 године.

Споменик се има подићи на Цетињу; Споменик се подиже под покровитељством бана Зетске бановине. Сва како је вријеме да се овом послу приступи.

„Алга“ за масажу код реуматизма, ишнаса, костобоље, пробадања и стезања мишица

На два руке ивијете нешто „Алге“ наквашиш даљном трљајте узвук мишица онај дио тијела гдје осјећате боли. Кад се је даки утријао и посушио, наквашите наново и опет трљајте. тако опетунте више пута, затим умотјете натрљани дио тијела вуненом крпом или марамом. Масирајте треба два до три пута на дан, а по потреби и више. Већ иза првих трљања примијетићете брзо угодан осјећај и олакшање боли. Чим осјетите и најмање нерасположење и стезање натрлите тијело „АЛГОМ“, јер то може бити почетак тежег обољења, кога ћете са мало „АЛГЕ“, преудерести.

„АЛГА“ добива се свуда 1 боца Дин. 14.— Рег. Л. Бр. 18117/32

Наши дужници

Администрација „Слободне мисли“ многобројним опоменама молила је доле наведене да плате своја дуговања за огласе. Више таквих неависних таквих да нијесу ни једном ријечи одговорили.

Објављујемо имена поменутих; не престано ће бити објављивани док огласе не плате било преко суда или другим начином.

Јошо Мартиновић, пенз. Никшић, Павић Велимирвић Загарац Динград, Илија Маринић, претсј. општине Лијева Ријека Гргур Мемедовић, свештеник Дужи Шавник, Благо Хајдуковић Пећ, Милутин Никитовић, Језера Жабљак Спасије Радуловић претс. чинов. Вилене, Ђуро Губеринић учит. Скопље, Радула Ђурковић Грлић Дан. град, Лазар Никчевић, пенз. Канчево, Породица Неђић Брвна Горанско, Ђурђа Миладић, пенз. Колашин, Римо Ђ. Поповић свештеник Кучи Подгорица

Молимо пријатеље да плате своје дуговање „Слободној мисли“.

Митар Р. Ђуровић Вир пазар, Крдој. Богојевић Ријека Црнојевића, Раддој Марковић Шаховићи, Благога Стојановић, жанд. Бистрица Бијело Поље, Милош Ђуричиновић, Загарац Динград, Милош Јевчић, Брћанац Виљаче, Шпан Говедарица Смирљено Горанско, Ђинко Милошевић надз. пута Мурино, Новица Ковачевић Бучятири, Јаков Уршевић пенз. Кочанин, Милановић Скупић, учит. Травник, Благога Бурчић Заграда Динград Томо Кнежевић свешт. Пећ, Крсто Лабић учит. Гњичице, Алекса Вучевић учит. Никшић Срем, Новица Кнежевић учит. Маричац Дунав бивоз, Ниско Тошковић порезн. Колашин, Радон Вујошевић учит. Негич, Павић Брајковић учит. Куларце, Миланко Баричаћ, учит. Тетово.

(Жас би нам било да их укрестимо у ред неплатиња и као такви да их објављујемо у поменутој рубрици) (наставиће се)

Ако желите да ваше дете буде здраво и весело

Дејте му ЕНЕРГИН за јачање први живота и апетита. ЕНЕРГИН јача крв, јача мице, отвара апетит, поспешује развјатк дјетета. Деци 3 пута на дан по 1 малу кашику укусог ЕНЕРГИНА. ЕНЕРГИН се добива у апотекама у боцама од пола литре. 1 боца динара 35.— Рег. С. Бр. 4787-32

ОД ДУБРОВНИКА ДО ДУРМИТОРА Утисци наших Дубровчана о Дурмитору

IV

Ноћ је хладна. Треба покривача колико у Дубровнику у јануару, али је зато сан слатка. Слађи је него у Дубровнику у Есцелсиору или Империјалу, а крвет запада само 10 динара. Очи нам се склапају, душа нам по Дурмитору лута и блуди, али умор надјача, те не чујемо ни вечерњег струка.

Трећи дан је посвећен Тари, новом врлу atrakције. Преко бријешка и ливада зађе се у шуму у парк Чипчија. Испрва нема гњилих клада ни пањева као да је дио Топчидера у Београду или Максимира у Загребу. Љепота и свјетина те осваја за читав сат, тек при крају гњилеж брани пролашћуом Осим тога ову и околне шуме напаја је нека врста лишија, који немало кочи шуму и неминовно ће је уништити, ако се стручњаци не одашаљу и то одма без одуговлачења, да бране ове красне гајеве, састојеће од смрче, јеле, букве, јавора и муљике. Нестанком овог украса, Дурмитор би изгубио сваку цијену.

Сат и по шумом и ливадам дође се на руб брдскога низа, који у полукруг опкољује Тепце, удолину код Таре. Трак се ријеке блеска уз стрму страну и носи своју воду тамо у кањон, да је утопи у Дрину. Кањон је дубок, по странама негдје је шума, а врлети стрша као брана. Наоколо Тепца су брда: Мали Стулац, Велики Стулац, Озебо, Крстови, Љубићина и Надгорје. Гдје на висоравни није шуме, ту је ливада рећ покошена и ако није сијено кући однесено, онда је у стогове смаћено.

Панораме Таре такме се са панорамама Дурмитора. Погледи на Дурмитор и Тару заносе, освајају, запањују. Ал! Док се Дурмитор диже висок, горд и поносан, догле га Тара, као одајаска кроз стрмоглаве кањоне двори небеским пићем. Повратком кроз шуму обнове се ужици и насладе и жали ти душа, што мораш оставити овај језерски крај, ко да губиш на тој земљи рај.

У Жабљаку нас дочекају домороци, справише Дубровчанима закуску, справну на домаћу, на братску, што нам нарочито бјаше мило. Мјесни Арото Богдан Церовић срдљачко поздрав наш долазак у Жабљак и Дурмитор, на што му наш вођа, претсједник ХПД. Др. Орлић топло захвали. Са овог скупа и првог излета Дубровчана на Дурмитор би брзојавно поздрављен бан г. М. Сочица. Измјенично се поздрављајући и захваљајући планинари се укрдеше у кола и оду натраг у Дубровник.

За откриће Дурмитора велика заслуга иде планинаре из Загреба што Жабљаци нарочито истичу. Врло успјеле слике ХПД. ресе пансион и буде спомен на њихов први долазак. Излет дубровачких планинара трагом своје Матјеје на горди Дурмитор повезује море и горе. Ново напредвањем путем Њ. Вел Краља отварају се чари свих крајева свим планинарима и туристима и показује се гдје је вир љепоте, здравља, чистоте и свјетине. Чему тражити толикe страке земље, кад ми имамо своју Швајцарску у близини, у њедрицама, на дохвату, тик нашега Јадрана. Ненадмашив предно за љетовање и најгоднији терен за зимски спорт од мора је удаљен само 7 сати аутобусне вожње, јер од Дубровника до Требиња има 34 км., од Требиња до Никшића 78 км., од Никшића до Шавника 47 км., од Шавника до Жабљака—Дурмитора 38 км. Гостољубивост пак Језераца нај

СКУПШТИНА Ј. У. У. У БЕОГРАДУ — Снажђотим објављеним ред секције за Зетску бановину —

IV

Никшићка скупштина унесе раздор у секцији. Да би се је данпут изашло на чистину, нека су друштва одмах дала управни секције неповерење, а неко искључило из свог чланства вођу секције за „заслуге“ на никшићкој скупштини.

Настало је неповерење. Требало је некако задржати чланство да не би се изгубило вођство. Друштва раде Незадовољници исходом никшићке скупштине очекивали су реванш у врђених друштава. На првом месту од беранског, који је претседник на нечувен начин одгурнит, иако је имао неподељене симпатије и поверење скупштине. Искључени учланио 28 учитеља код Секције и Глав одбора показујући да нема среског друштва, а Главни одбор актом својим 1545/34 признаје да постоји и функционише.

С нестрпљењем се очекивала секцијска скупштина у Подгорици. Она је имала да расчисти ситуацију. Исправно се рачунало да ће делегати среских друштава уложити све силе да се теревенке бар у секцији прекину. Сви путеви за излазак били су утрвени. Утрло га је цетињско друштво. Оно је себе искључило из чланства секције. Његови противници нису били у могућности себе учланити у духу Правила. Подгоричка скупштина, ради изласка на прави пут, имала је оставити по страни учитеље среза цетињског све док се прилике у њему не среде, све док обе струје (држало се да постоје две и ако није) не буду испуниле услове које налажу правила. Дакле, имала је изабрати управу у којој неће бити ниједан члан учитеља из среза цетињског, пошто ниједан није испуњавао услове да буде бирач.

У Подгорици се преко овога прешло. Изабрани су поново они који су својим радом током целе године показали да им је циљ положај у организацији. Изабрани су они који по правилима нису могли бити бирачи. Продужило се истим путем којим се шило од Никшића до Подгорице.

Сада је требало покренути питање правилног избора секцијске управе. Где? На скупштини у Београду која је најмеро давнији форум за та и слична питања. Ко је имао покренути питање? Разуме се они делегати који су у Подгорици заступали правилно гледиште. До тога није дошло. Зашто? Зато што су они из секције били практичнији. Боље су се сналазили. Док су делегати радили да у Ј. у. у. дођедо слоге, докле је управа наше секције тражила где ће се боље пласирати. Претставници других секција увидели су то. Јавно су протествовали како их Зећани уцењују док они раде на слози. Нисам учествовао на скупштини, али неколико делегата и других учесника тарде да је један претставник неке секције јавно протествовао противу рада секције за Зетску бановину. Тодор Димитријевић је рекао, како га претставник секције за Зетску бановину уцењује тражећи положаје. Како се говори то су

веће је јемство, да ће се посјетник у њиховој средини и у лијепој природи врло добро наћи. У веселом расположењу; пуном пјесме, видова и стихова, планинари се поврате у Дубровник трећи дан вече са дојмовима и утисцима, који се никада не могу заборавити

М КУСИЈАНОВИЋ

увидели и други делегати из наше бановине. Ово ме и натерало да кажем да је било делегата који са споразумом нису били одушевљени. Ако се хоће слога, не може се мислити на коришћење те слоге у личне сврхе. Треба поднети личне жртве за опште интересе, а не обратво. Ми смо задовољни постигнутом слогом, али нас вређа држање секције у Београду. Зећани се а ни њихови учитељи нису навикли да седе на две, а некмоли на девет столица. Зећани су навикли да отворено и мушки иступају и доследни остају до победе. Никада

нису тражили личне циљаре, већ су подносили све могуће жртве за опште добро и напредак.

Подвлачимо: задовољни смо постигнутом споразумом, слогом у Ј. у. у. јер је у слози једини спас. Али да ли је слога у нашој секцији? Дужност је среских друштава да одмах покрену акцију за пречишћање односа у Секцији На Глав. одбору је да ствар испита, закаже Ванредну скупштину која би попут Главне скупштине донела резолуцију: Слога.

Ф. МАРКОВИЋ

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

Поводом смрти нашег драгог мужа, оца, стрица, свекра и ђеда



Риста Ђ. Вучинића

који се 5 овог мјесеца у 76 години живота пресели у вјечност, овим најтоплије благодаримо свима пријатељима и познаницима који нам овом приликом указаше пажњу било присуством покојниковом спроводу било телеграфским и писменим изјавама саучешћа.

Хвала свештенику г. Драгомиру Мијушковићу који над покојником изврши опијело.

Хвала г. Велиши Драговићу, учитељу, на онако дирљивом опроштају са покојником.

И поново нека је хвала свима који нам овом приликом на који било начин указаше пажњу и тиме нам ускоро поновљену жалост ублажише.

Љескови доли, У име ожадохнене породице
10. IX. 1934. син ТРИПКО

ВЈЕЧИТА БЛАГОДАРНОСТ

Приликом смрти нашег драгога и вјечитога љенога сина, брата и синовца

Радомира Ђеранића

— УЧИТЕЉ —

који се послје д' жег боловања пресели у вјечан живот у Дубровску дана 6 септембра 1934 год., у најљепшем цвијету своје младости у 26 години свога вриједног живота; те његове родитеље, брата, сестре, срица, стрину, тетку и осталу родбину ожалости и остави да за предрагим Радомиром вјечито тугујемо.

Неможемо ријечима изразити нашу срдљачку благодарност свима многобројним кумовима, пријатељима, комшијама и познаницима на искреним пажњама приликом болести, и саучешћима приликом смрти и сахране нашег Радомира, па све молимо да приме нашу дубоку захвалност.

Остајемо захвални г. дру Миловану Жунђи среском лекару из Шавника, који доласком у Дубровско указа свесрдну лекарску помоћ, трудећи се да нашег драгог Радомира спасе преране смрти.

Доживотна благодарност нашим сродницима, кумовима, пријатељима и познаницима из Дубровска, Кутње Њње, Дужи и Комарнице на изјављеним саучешћима и присуству приликом смрти и сахране нашег Радомира.

Вјечита хвала сељацима из Дубровска, који за вријеме болести дан и ноћ покојника посјећиваху, а приликом сахране онако братски ожалише.

Неизмјерна благодарност г.г. Јовану Мемедовићу, капетану у пенсији и Милану Головићу који покојника у болести често посјећиваху и ублажаваху му болове са дивним разговорима. Вјечита хвала свештенику г. Глигорију Мемедовићу на извршеном црквеном обреду приликом сахране покојника.

Доживотна хвала г.г. учитељима: Живку Пекићу, Душану Полексићу, Јевреку Грбовићу, Ташку Милошевићу, Богићу Јањушевићу и Станиши Костићу који похиташе да се с колегом опросте, до вјечне куће испрате и присуствоваше приликом полагања вијенца.

Хвала г.г. Андрији Ђеранићу, гимназисту, Јеврему Грбовићу и Богићу Јањушевићу учитељима и Милици Пићурићу који се над гробом са покојником онако дирљивим говорима опростише.

Хвала учитељском удружењу у Шавнику које на козачег покојника положи вијенац, као хвала и г. Живку Пекићу учитељу и претседнику учитељског удружења на дирљивом говору приликом полагања вијенца на ковчег покојника.

Хвала г.г. Миру Ђурковићу, капетану у пенсији и Ђуру Симићу на телеграфски изјављеним саучешћима.

Једном ријечи захваљујемо се свима и свакоме који усмено, писмено или ма на који начин изјавише саучешће.

О ж а л о ш њ е н и:
отац Драго, мајка Ивана, брат Љубо, стриц Шпиро, стрина Вида, сестре Јелица и Милијана, тетка Луција и остала родбина.

ДУБРОВСКО, септембра 1934.